

זמן טיפול / הוצאות / מכירה - באבידה

הקדמה: כתוב בתורה: **“וְאִם לֹא קָרֹב אֲחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יָדַעְתָּו, וְאִסְפַּתוּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתְךָ, וְהָיָה עִמָּךְ עַד דְּרֹשׁ אֲחִיךָ אֹתוֹ וְהִשְׁבֹּתוּ לוֹ”** - מכיון שמצא בע"ח, והוצאות הטיפול מרובות, כגון: להאכיל, להשקות, לשמור ועוד, המשנה והגמ' ידונו בנושאים אלו: 1. כמה זמן על המוצא לטפל באבידה. 2. מהיכן יממן את ההוצאות הכספיות. 3. האם המוצא יכול למכור את האבידה ולשמור את הכסף עבור הבעלים.

משנה: חלק א - השבת אבידה ללא הפסד כספי לבעליה

[רישא] כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל - ודבר שאין עושה ואוכל ימכר, שנאמר: "והשבותו לו" ראה היאך תשיבנו לו.

כל דבר שעושה ואוכל. אם אבידה זו היא דבר שיכולין להאכילו את שוכר מעשיו, כגון: שור וחמור, יעשה ויאכל, ולא ימכור אותו המוצא אם שהו [המתינו] בעליו מלדרשו, שכל אדם נוח לו בבהמתו שהכירה בו כבר, ולימדה לרצונו.

ראה היאך [איך] תשיבנו לו, שלא תאכילנו חצי דמיו [חצי משווי ערכו] שאם כן אין זו השבה.

מצא מציאה והכריז, ולא באו לדורשה: 1. אם היא עושה מלאכה ומרויחה בזה את מזונה, כגון: שור לחרישה, וחמור למשא, ופרה לחלב, משאירים אצלו, מכיון שבעליהם התרגל אליהם והם אליו.

2. אבל מציאה שלא עושה מלאכה ורק אוכלת, כגון: עגלים וסייחים, ימכור אותה וישאיר את הכסף אצלו, עד דרוש בעליהם אותו, ומדוע? מכיון שאם ישאירם ויוציא הרבה כסף עליהם, יפסיד את בעליהם, ומהיכן למדנו זאת? שנאמר: **“וְהִשְׁבֹּתוּ לוֹ”, ודרשו: ראה איך תשיבנו לו, כלומר, שלא תשאיר אצלך בצורה שתפסיד את בעליה.**

הקדמה לדין שומר אבידה

בתורה מצאנו ארבעה שומרים ודיניהם: 1. **שומר חנם** - שאינו מקבל שכר בעד שמירתו. 2. **שומר שכר** - המקבל שכר עבור שמירתו. 3. **שוכר** - אדם המשלם עבור שימוש בחפץ. 4. **שואל** - אדם השואל מחבירו חפץ ללא תשלום. **כל השומרים שפשעו בשמירתם חייבים לשלם.** לא מפורש דינו של שומר אבידה במידה וקרה נזק לאבידה או לכספי האבידה.

טבלת דיניהם של ארבעת השומרים הכתובים בתורה

שומר שכר	שוכר	שומר חנם
נגנב או אבד	משלם	נשבע שכך היה ופטור.
אונס [מתה, נשבית]	נשבע שנאנס ופטור.	

שואל בהמה לחרישה	ניזוקה שלא בשעת המלאכה	ניזוקה בשעת המלאכה
אפילו ניזוקה באונס, משלם.	בשעת חרישה פטור - שלא בשעת חרישה חייב.	

חלק ב - מחלוקת תנאים: מה עושה שומר האבידה בדמי האבידה?

[סיפא] מה יהא בדמים? ר"ט אומר ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו חייב באחריותן - רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו אין חייב באחריותן.

לאחר שהמוצא מוכר את האבידה, האם הוא יכול להשתמש בכספה או לא? מחלוקת תנאים: 1. רבי טרפון אומר: רשאי להשתמש, והואיל ויש לו רשות להשתמש אף על פי שלא השתמש, דינו "כשואל", ואם אבדו אפילו באונס, חייב לשלם. 2. רבי עקיבא אומר: לא ישתמש בכסף אלא יניחנו אצלו "כפיקדון", ודינו "כשומר שכר", לפיכך אם אבדו באונס, אינו חייב לשלם, אבל אם נגנבו או אבדו שלא באונס חייב לשלם.

סיכום דיעות החולקים

רבי טרפון	רבי עקיבא	
יכול להשתמש - אפילו באונס חייב לשלם.	לא משתמש - באונס פטור, נגנב או אבד חייב.	דין
דינו כשואל.	דינו כשומר שכר.	טעם

הפניות | ספר תרגול: עמ' 97 | אמונת חכמים: עמ' 64, 99 | להלכה בהרחבה: בחוברת זו בעמ' 173 בסעיף: 6-8

חלק את המשנה לחלקיה

דף כח:

מתני' כל דבר

שעושה ואוכל יעשה ויאכל ודבר שאין עושה ואוכל ימכר שנאמר
והשבותו לו ראה היאך תשיבנו לו מה יהא בדמים ר"ט אומר ישתמש
בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן ר"ע אומר לא ישתמש בהן לפיכך
אם אבדו אין חייב באחריותן:

שאלות לגמרא (עמ' 131 בספר הלימוד) | ענו על השאלות / סמנו את התשובה הנכונה

- במסגרת הגמ' - סמן בצבעים שונים את הרישא והסיפא של המשנה.

1. מה הם שלושת הנושאים שנלמד במשנתינו? [ראה בהקדמה]

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____

2. עיין ברש"י ד"ה: כל דבר, והשב על השאלות.

- א. הסבר מהו "כל דבר שעושה ואוכל"?
- ב. תן דוגמא לדבר "שעושה ואוכל".
- ג. מדוע המוצא לא יכול למכור את האבידה?

3. הקף: נכון / לא נכון

- בדבר שאינו עושה ואוכל יש הפסד למוצא ולמאבד ..... נכון / לא נכון
- עגל וסייח "עושה ואוכל" ..... נכון / לא נכון
- בדבר "שעושה ואוכל", יש רווח למוצא ..... נכון / לא נכון

4. ענה על השאלות, דבר "שאינו עושה ואוכל":

- א. מדוע ימכר? _____
- ב. צטט את המילים מהפסוק שלמדנו זאת? _____
- ג. הסבר את הדרשה הנלמדת. _____

5. הקף: נכון / לא נכון

- המוצא מוכר את האבידה ושומר את הכסף ..... נכון / לא נכון
- "והשבותו לו", כלומר השבה מלאה ללא הפסד ..... נכון / לא נכון
- מוכר את האבידה, למרות שנוח לבעליה שתחזור אליו ..... נכון / לא נכון

6. השלם: ארבעת השומרים הם: א. _____ ב. _____ ג. _____ ד. _____

7. הקף / הדגש את התשובה הנכונה לפי המשנה.

רבי עקיבא	רבי טרפון	
ישתמש / לא ישתמש	ישתמש / לא ישתמש	מה יהא בדמים?
ישלם / לא ישלם	ישלם / לא ישלם	אם אבדו?
כשואל / כשומר שכר	כשואל / כשומר שכר	דין "שומר אבידה"